

1. Egészítsd ki a mondatokat a megadott határozószókkal!

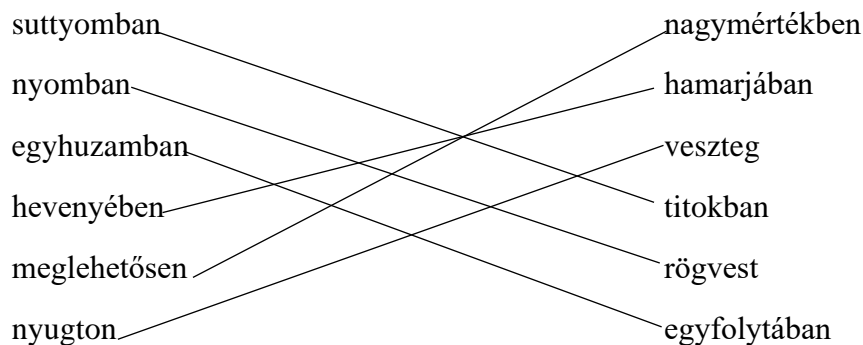
egyedül, négykézláb, négyszemközt, hajadonfőtt, kutyafuttában

- Jankó reggel **kutyafuttában** pakolt be a táskájába, így otthon maradt a történelem könyve.
- Úgy elmennék sétálni, de **egyedül** nincs kedvem.
- Ne menj a tűző napra **hajadonfőtt!**
- Ildi kistestvére még csak **négykézláb** tud közlekedni.
- Most **négyszemközt** vagyunk, elmesélem neked, hogy mi történt.

2. a. Add meg a két szó összekapcsolásával keletkezett határozószók másik tagját, majd írd le a kapott szót! *Minta: nyakra + főre = nyakra – főre*

- kénytelen + kelletlen = kénytelen - kelletlen
- hanyatt + homlok = hanyatt - homlok
- sülve + főve = sülve - főve
- ízig + vérig = ízig - vérig
- hegyén + hátán = hegyén - hátán

3. Kösd össze a rokon értelmű határozószókat!

4. Egészítsd ki a táblázatot a határozószók fokozott alakjaival!

Alapfok	Középfok	Felsőfok
közel	közelebb	legközelebb
bent	beljebb	legbeljebb
kint	kijjebb	legkijjebb
fent	feljebb	legfeljebb
távol	távolabb	legtávolabb

5. Pótold a hiányzó névmásokat a mondatokban! Írd be a megfelelő számot a négyzetekbe (személyes: 1, birtokos: 2, visszaható: 3, kölcsönös: 4, mutató: 5, kérdő: 6, vonatkozó: 7, általános: 8, határozatlan: 9)!

- 3 Ne vádold **magad**, te nem tehetsz semmiről!
- 4 Nagyon megörültek **egymásnak**, hiszen már egy éve nem találkoztak.
- 6 **Kié** ez a toll? 9 **Valaki** itt felejtette az asztalon.
- 1 **Nálam** mindig van zsebkendő, szólj, ha szükséged van rá!
- 8 **Senki** sem mehet haza egyedül! Várjátok meg a szüleiteket!
- 2 Ez az én füzetem, nem a **tied**.
- 5 Válassz másik blúzt, **ehhez** nem illik a sálad!
- 7 Benéztem a gyerekek szobájába, **ahol** megint rendetlenség volt.

6. Válaszolj a kérdésekre a négyzetben elrejtett szavakkal! Írd is le a vonalra!

Kit? (E/2.) téged

Kivel? (E/1.) velem

Kinél? (T/1.) nálunk

Kitől? (E/3.) tőle

Kiben? (T/2.) bennetek

Kiről? (T/3.) róluk

Z	B	G	T	É	Ő	S	K
A	P	N	É	G	H	V	R
K	T	Á	G	Ö	A	T	Ó
V	E	L	E	M	D	Ő	L
P	Z	U	D	Ü	É	L	U
B	E	N	N	E	T	E	K
V	Ú	K	A	K	D	O	Ú

7. Helyettesítsd birtokos névmással!

- A CD a **tiétek**. (T/2.)
- A képek a **mieink**. (T/1.)
- A tornacipő az **övé**. (E/3.)
- A hanglemezek a **tieid** (E/2.)
- A lemezjátszó az **enyém**. (E/1.)
- A kert az **övéké**. (T/3.)

8. Húzd alá a kölcsönös névmásokat az idézetekben! Kiket helyettesítenek? Nevezd meg a mű címét is!

„Elváltak egymástól, mint ágtól a levél.”

Jancsi és Iluska Petőfi Sándor: **János vitéz**

„Jó az anyafarkas szörnyű ordítással,

Rohan a fiúnak, birkóznak egymással.”

Farkas és Toldi Miklós **Arany János: Toldi**

9. Húzd alá a szövegben a névmásokat, majd írd a megfelelő helyre!

Norbi és édesapja tegnap annyi halat fogtak, hogy az egész rokonságot meghívhatták a halvacsorára. Régen volt ilyen jó a kapás. Pedig ott horgásztak most is, ahol a múlt héten, de akkor nem fogtak mást, csak a botot. Most talán az hozott nekik szerencsét, hogy Norbi először használta az új horgászbót, amely afféle jutalom volt a jó bizonyítványért.

Főnevet helyettesít: az

Számnevet helyettesít: annyi

Melléknevet helyettesít: ilyen, amely, afféle

Határozószót helyettesít: ott, ahol, akkor

10. Arany János Toldijából idézünk verssorokat. A versben megjelenő névmások közül írd példát a feladatban megjelölt típusokra!

„Ő pedig Bencéhez ily szavakkal fordult:
Mondd meg ezt, jó Bence, az édesanyámnak...”

„Az t mondád: igen nagy erő lakik benne.”

„Hé! Ki az? hová mész? te vagy öreg Bence?”

„Senki sem állhatott ellent haragjának.”

- melléknévi mutató névmás: ily (ilyen)
- főnévi általános névmás: senki
- személyes névmás: te
- főnévi kérdő névmás: ki

11. Egészítsd ki a mondatokat a hiányzó határozatlan vagy általános névmásokkal!

- a.) **Mindenki** a fedélzetre! - rendelkezett a kapitány.
- b.) Nincs **semmi** akadálya annak, hogy elkezdjétek az építkezést.
- c.) **Akármelyik** cipőt megveheted, nekem **mindegyik** tetszik.
- d.) Nézd ezeket a lányomokat! **Valaki** járt itt.
- e.) Nem láttad **valahol** a farmeremet? Egyiket sem találom.
- f.) Ebbe a lakásba **semmilyen** állatot nem hozhatsz be!
- g.) **Bármikor** jöhetsz, **mindig** itthon vagyok.
- h.) **Sehogy** sem tudok rájönni a rejtvény megfejtésére.

12. Állapítsd meg a következő versrészletek rímképletét, majd nevezd meg őket!

a) Fogynak a nappalok, nyúlnak az esték,
teli pöndörödő levelekkel a fák,
mintha kispriccelt volna a festék,
oly sokszínű lett ez az őszi világ.

(Varró Dániel: Október)

.....
.....
.....

d. Történt pedig egy vasárnap
Hogy a fentírt fülemile
Ép' a közös galyra üle
Azt szemelvén ki oltárnak.

(Arany János: A fülemile)

.....
.....
.....

b. Lecsöppenő Kecöp Benő,
a hotdogon ő a bökkenő.
Lecsöppen itt, lecsöppen ott,
csupa kecsöp a farmerod.

(Varró Dániel: Túl a Maszat -hegyen)

.....
.....
.....

e. Örülhetsz, hogy gyerek vagy:
gyerek, amit szeret, kap,
minden vágya teret kap -
a karácsony gyereknapi!

(Szabó T. Anna: Készülődő)

.....
.....
.....

c. Idejárnak szomszéd nádasokból
A vadlúdak esti szürkületben,
És ijedve kelnek légi útra,
Hogyha a nád a széltől meglebben.

(Petőfi Sándor: Az alföld)

.....
.....
.....

Megoldás:

a) **a b a b** – keresztírím
b) **a a b b** – páros rím
c) **x a x a** – félrím

d) **a b b a** – ölelkező rím
e) **a a a a** – bokorrím

13. Írj 10-12 mondatos érvelő fogalmazást a következő témában: az online tanulás előnyei, hátrányai!

Kiegészítés a feladatlaphoz

- A feladatlap a határozószókat, a névmásokat és a verstani ismereteket gyakoroltatja be.
- A 2. és 4. feladatban a megoldást írjuk a táblára is a helyesírás miatt!
- A névmások feladatrész előtt (5. feladattól) célszerű átbeszélni a névmásfajtákat.
- A 12. feladatot közösen célszerű megoldani, és a feladatmegoldás előtt átismételni a rímfajtákat (táblázat). A rímképletet írhatják a versszakok mellé is, de a vonalra is, a versszak alá, a rímfajta megnevezésével együtt.
- A fogalmazásra adjunk 15 percet, otthon értékeljük!

A határozószó

A határozószó a cselekvés, történés, létezés, állapot stb. helyét, idejét és egyéb körülményeit nevezi meg. A határozószó alakja állandó.

Jelentése alapján lehet:

- helyhatározószó (pl. *fenn, távol*);
- időhatározószó (pl. *nemsokára, még*);
- egyéb körülményt kifejező határozószó (pl. *örömezt, szaporán*).

A névmás

A névmás főnevet, melléknevet, számnevet és határozószót helyettesítő szó. Jelentését mindig a beszédhelyzet vagy a szövegkörnyezet határozza meg.

Csoportosítása:

```
graph TD; N[Névmások] --- S[Személyes  
(pl. én, te, mi)]; N --- B[Birtokos  
(pl. tiéd, övék)]; N --- V[Visszaható  
(pl. magam)]; N --- K[Kölcsönös  
(pl. egymás)]; N --- Q[Kérdő  
(pl. hol?, mi?)]; N --- M[Mutató  
(pl. az, itt, ennyi)]; N --- V2[Vonatkozó  
(pl. ami, ahol)]; N --- H[Határozatlan  
(pl. valaki, bárki)];
```

A rím a hangok szabályos összecsengése általában a verssorok végén.

Páros rím: az egymás utáni sorok páronként rímelnek. Rímképlete: **a a b b**.

Keresztrím: az első sor a harmadikkal, a második a negyedikkel rímel. Rímképlete: **a b a b**.

Bokorrím: Kettőnél több sor végén ugyanaz a rím található. Rímképlete: **a a a a**.

Ölelkező rím: két rímelő sor közrefog két másik rímelő sort. Rímképlete: **a b b a**.

Félrím: csak a páros vagy csak a páratlan sorok rímelnek.

Rímképlete: **x a x a** vagy **a x a x**. (A nem rímelő sorokat x-szel jelöljük.)

Páros rím:

Este van már, csillag van az égen,	a
Varga Julcsa meztláb a réten.	a
Sajnálja a cipőit felhúzni,	b
Garzó Péter nem vesz többet néki.	b

(népdal)

Keresztrím:

Értünk Kunság mezein	a
Ért kalászt lengettél,	b
Tokaj szőlővesszein	a
Nektárt csepegtettél.	b

(Kölcsey Ferenc: *Himnusz*)

Bokorrím:

E világ sem kell már nekem	a
Nálad nélkül, szép szerelmem,	a
Ki állasz most énmellettem	a
Egészséggel, édes lelkem!	a

(Balassi Bálint: *Hogy Juliára találja, így köszöne neki*)

Ölelkező rím:

Hajdanában, amikor még	a
Így beszélt a magyar ember:	b
Ha per, úgymond hadd legyen per,	b
(Ami nem volt éppen oly rég).	a

(Arany János: *A fűlemile*)

Félrím:

Amerre én járok,	x
Még a fák is sírnak,	a
Gyenge ágairul	x
A levelek hullnak.	a

(népdal)

